בעידן הטבה תהא מקטר קטורת דאי לא תימא הכי-בין הערבים דכתיב °ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה הכי נמי דברישא מדליק נרות והדר מקטיר קטורת של בין הערבים וכי תימא הכי נמי *והתניא °מערב עד בקר "תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת כל הלילה מערב ועד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד אלא מאי קאמר רחמנא בעידן הדלקה תהא מקטר קטורת הכא נמי בעידן הטבה תהא מקטר קטורת ואבא שאול אמר לך שאני התם דכתיב "אותו" רב פפא אמר לא קשיא הא רבנן הא אבא שאול במאי אוקימתא למתניתין דהכא-כרבנן, פיים-כאבא שאול, אימא סיפא *הביאו לו את התמיד קרצו ומרק אחר שחיטה על ידו נכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות אתאן לרבנן, רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול? אמר לך רב פפא אין רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול, בשלמא אביי לא אמר כרב פפא רישא וסיפא-רבנן, ומציעתא-אבא שאול לא מוקים לה, אלא רב פפא מאי טעמא לא אמר כאביי? אמר לך תנא ברישא הטבת שתי נרות והדר הטבת חמש נרות? ואביי אמר לך אורויי בעלמא הוא דקא מורי, וסדרא הא הדר תני ליה. גופא בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית, מערבית דרומית נותן מערבית דרומית ותני עלה ר"ש איש המצפה משנה בתמיד: בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה מ"ט דר"ש איש המצפה? אמר ר' יוחנן משום חד דבי ר' ינאי אמר קרא °ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על עולת התמיד יעשה ונסכו" עולה היא ואמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת הא כיצד נותן אחת שהיא שתים כמעשה עולה, שתים שהן שתים כמעשה חטאת ניתיב שתים שהן ארבע כמעשה עולה וארבע שהן ארבע כמעשה חטאת? לא מצינו דמים שמכפרין וחוזרין ומכפרין, וכי מצינו דמים שחציין חטאת וחציין עולה, אלא ע"כ הקישן הכתוב הכא נמי בעל כרחן הקישן הכתוב? התם פיסוק מתנות בעלמא היא וניתיב אחת שהיא שתים למטה כמעשה עולה שתים שהן שתים למעלה כמעשה חטאת? לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה, ולא והתנן *הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה? כמצליף, מאי 'כמצליף' מחוי רב יהודה כמנגדנא, ולא *והתנן הזה ממנו על טהרו של מזבח שבע פעמים מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי *אינשי טהר טיהרא (א)דהוא פלגא דיומא? אמר רבה בר שילא לא, אגופיה

מערב עד בקר · בנרות כתיב "יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר": **תן לה** · למנורה מדת שמן כדי שתהא דולקת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל נר ונר ויש בו כדי להדליק כל הלילה של תקופת טבת ואם יותיר בקצרה יותיר: **אין לך עבודה שכשירה** · כלומר אין לך עבודת יום כשירה אחר הדלקתן דדריש הכי 'אותו' מערב ועד בקר ולא אחר מערב עד בקר: **דכתיב אותו** · כדפרישית ועל כרחך בעידן הדלקה תהא מיקטרא קטורת קאמר אבל שחרית בסדר משמעו של מקרא סדר העבודה בהיטיבו והדר יקטירנה: **רב פפא אמר לא קשיא** · סדר יומא אסדר יומא (וכו')[א] בהטבת שתי נרות-הא דתנן קטרת ברישא רבנן והא דתנן נרות ברישא אבא שאול: **למתניתין דהכא** · דפירקא קמא (יד.): **פיים** · דמתניתין דפייסות השניה בפ' שני (דף כה.) דקתני קטרת לבסוף כאבא שאול: **אימא סיפא** · דסדר יומא קתני בפ' שלישי (דף לא:) הביאו לו את התמיד לכהן גדול ביום הכפורים: **קרצו** · חתכו חתך בו הכשר שחיטה ברוב שנים ולא כולן לפי שצריך הוא עצמו למהר וליטול מזרק לקבל הדם שכל עבודת יום הכפורים אינה כשירה אלא בו: **להיטיב את הנרות** · ועל כרחך בשתים האחרונות קאמר דליכא למ"ד קטורת קודמת לחמש הנרות: **רישא וסיפא** · דסדר יומא רבנן וכו' בתמיה [דכל מסכת זו כמשנה אחת שעסוקה כולה בסדר כמות שהן הפסוקים סדורין והולכין]: **הנך ברישא וכו'** · [בתמיה] דאוקי אביי מתניתין דפ"ק בהטבת שתי נרות ודפרק שני בהטבת ה' נרות: **ואביי אמר לך** · האי דפ"ק דקתני "כל שבעת הימים הוא זורק כו' לאו ביום הכפורים קאי ולא קפיד אסידרא אלא אורויי בעלמא *מיירי ומלמדו שצריך כהן גדול להיות עסוק בעבודה כל שבעה כדי שיהא רגיל ומזומן בה ביום הכפורים וסדרא דיומא הדר תני לה, לכך שנה בפרק שני הטבת חמש ובפ"ג שנה הטבת שתים: **למעלה נס' על עולת התמיד** · מעשה חטאת על עולת התמיד והחטאת טעונה פיסוק מתנות שהרי דמה ניתן על ארבע קרנות אף עולת התמיד יש בה פיסוק מתנות לא שביטלו ממנו מעשה עולה שהרי עולה היא אלא שניתן נוהגין בה: **ארבע שהן ארבע** · על ארבע קרנות: **לא מצינו דמים שמכפרים** · כפרה אחת שלהן וחוזרין ומכפרין כפרה אחרת: **פיסוק מתנות בעלמא הוא** · הואיל ונתיקן בקרן אחת אין כאן הוכחת מעשה חטאת: **וניתיב אחת וכו'** · דם עולה ניתן למטה מחוט הסיקרא ודם החטאת למעלה וכיון דהך מתנה בתרייתא המופסקת משום מעשה חטאת עבידא תהוי למעלה כחטאת: **הזה ממנו כו'** · לקמן בפרק חמישי [דף נג:] כשהוא מזה מדם הפר כנגד עובי של כפורת וקא ס"ד אחת מאמצע עוביה למעלה ושבע מאמצעיתה ולמטה: **ומשני כמצליף** · האי למטה ולמעלה דתני לא אאמצעית קאי אלא ראשונה נתן תחילה כלפי מעלה והשבע תחתיה זו למטה מזו כמצליף: **כמנגדנא** · כשליח ב"ד המכה ברצועה זו למטה מזו שאינו מכה במקום אחד ולשון מצליף לא נודע לי: **הזה על טהרו של מזבח הפנימי שבע פעמים** · כמו שנאמר והזה עליו מן הדם וגו': **אפלגיה** · (ב) נגד אמצע גובה קירו: **טיהרא** · צהרים פלגא דיומא וכיון דשבע הזאות הזה המזה אי אפשר לצמצם שלא יהא מהן לא למעלה ולא למטה: אגופיה

בעידן הטבה תהא מקטר קטורת · תימה לי אמאי לא קאמר בהיטיבו את הנרות היינו חמש נרות ואחר כך יקטיר דבקטורת מפסיק להו ויש לומר משום דדרשינן לקמן בפ"ג (דף נג:) בבקר בבקר בהיטיבו חלקיהו לשני בקרים פירוש חמש נרות לחודייהו ומפסיק והדר ב' נרות וא"כ בהיטיבו הנרות מיירי נמי בשתי נרות ועוד י"ל דשינויא דמשני עדיפא ליה דמייתי ראיה לדבריו כדקאמר דאי לא תימא הכי: **אימא** סיפא הביאו לו את התמיד קרצו כו' · תימה לי אמאי פריך מההיא דפ"ג (לקמן דף לא:) ליפריך מההיא דפ"ב גופא דקתני (דף כה.) מי שוחט מי זורק והדר מי מדשן מזבח הפנימי והמנורה ואבא שאול סבירא ליה לקמן פרק אמר להם הממונה (דף לג.) גבי אביי מסדר מערכה ואליבא דאבא שאול דדישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד °ויש לומר דילמא רב פפא פליג עליה דאביי וסבירא ליה אפילו לאבא שאול דם התמיד ברישא והדר דישון מזבח הפנימי: **אורויי** בעלמא דקא מורי וסידרא הדר מתני לה · אין להקשות כיון דלא תנא סידרא במתניתין אם כן לדידיה לא צריכא לשינויא דלעיל (יד:) דמשני ארומיא דמתניתין אמתניתין דהתמיד דיש לומר דלעולם מאי דקתני במתניתין על הסדר שנה אותו וה"פ הא דלא תנא נמי הטבת ה' נרות משום דלא הויא בכהן גדול: **כמצליף** · תימה במאי טעה והא בהדיא תנן בה הכי כמצליף לקמן בפרק הוציאו לו (דף נג:) לא היה מכוין לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף ויש לומר שבא לתרץ דהאי כמצליף היינו כמנגדנא והכל במקום אחד וכמו שפירש בערוך כמנגדנא שמרים ידו ואינו מכה עד שיורד*: **מאי** לאו אפלגיה דמזבח · ואם כן מצינו דמים שחליין למטה וחליין למעלה דמתחילה נתן על הקרנות ואחר כך על חצי המזבח ורש"י לא פירש כן:

תורה אור

שמות ל

במדבר כח

מסורת השש"ס

פסחים נט. זבחים יח: מנחות פט.

לקמן לא: [חולין כט.]

לקמן נג: זבחים נח.

לקמן נח.

[לקמן נט.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהוא פלגא: (ב) רש"י ד"ה אפלגיה דמזבח נגד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אימא סיפא וי"ל דילמא ר"פ פליג. ק"ל לפ"ז למאי נ"ל דאביי נ"א כר"פ רישא וסיפא רבנן ומציעתא כא"ש הא בפשוטו לאביי לשיטתו דמסדר מערכה דא"ש ממילא ליכא לשנויי דפיים כאבא שאול דהא באותה משנה פלוגה דזריקת דם קודם דישון מזבח הפנימי והמנורה ולא"ש אינו כן:

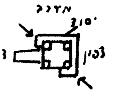

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה רב פפא אמר ל"ק' סדר יומא אסדר יומא וכו' · נמחק תיבת וכו' ונ"ב נ"ל וכולהו:

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יא:

סז ב מיי' פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הל' א:

סח ג ד מיי' פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הל' ה:

רבינו חננאל

פשוטין הן: רב פפא אמר ל"ק · ולא תימא בקטרת מפסיק להו אלא כ"ע בדם התמיד מפסיק להו ומתני' דהכא רבנן דתני מקטיר ואח"כ מטיב ופיים לאבא שאול דתני מטיב ואחר כך מקטיר איני והתנן בפ' שאחר הפיים הביאו לו את התמיד [דף לא ע"ב] קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו ונכנס להקטיר את הקטרת ולהיטיב את הנרות אתאן לרבנן אמר רב פפא אין רישא וסיפא [רבנן] ופיים לאבא שאול *) וקשיא ליה לאפסוקינהו בקטרת דאי ס"ד בקטרת מפסיק להו קתני בפ' הראשון מקטיר ומשלים הטבת ב' נרות ועדיין לא שנא הטבת ה' נרות שהן קודם לקטרת (אבל) [אלא] בפר' שאחריו אלא רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול · ואביי אמר לך לעולם מתני' כולה רבנן ובקטרת מפסיק להו והכא הוראה בלבד קתני שכ"ג הוא מקריב [ומקטיר] והוא מטיב. וסדורן אח"כ שנה אותו בפר' השני שנה מטיב ה' נרות ומקטיר ובפר' השלישי שנה מקטיר ומשלים הטבת ב' נרות: גופא בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה כו' · ותני ר' שמעון איש המצפה משנה בתמיד מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה · מ"ט דכתיב ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על עולת התמיד יעשה עשה מעשה חטאת בעולת התמיד קאמ' רחמנא לפיכך צריך בה לעשות מעשה עולה ומעשה חטאת · הא כיצד נותן בחודו של קרן מזרחית צפונית אחת ונחשבת לו כשתים שכן מעשה ההזאה [כל הזאה הנתנת בחודו של קרן כשתי ההזאות] היא חשובה ודין העולה שתים בחודם של קרנות ונחשבות ארבע והחטאת דינה ארבע מתנות על ד' קרנות לפיכך אח"כ נותן בו (שהן) שתים אחת מערבה ואחת דרומה כמעשה חטאת ואע"ג שדם החטאת נזרק למעלה מחציו של מזבח ודם העולה היה נזרק למטה מחציו של מזבח. כדתנן במדות פ' ג' וחוט של סיקרא

*) נראה דצ"ל דקשיא ליה לר"פ לומר דכולה רבנן דאפסוקינהו בקטורת וכו'.

שמות כז: כא

באהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה'...

נוסחא (עז ע"ב)

הסבר לשיטת ר"ש איש המצפה במתן דמים של התמיד שנותן מתנה אחת מזרחית צפונית ובקרן מערבית דרומית ב' מתנות: א' במערב וא' בדרום

מבנה:

▲ סדרי של קושיות והצעות חילופיות לשיטת ר"ש איש המצפה

"ולא, והתנן" קושיות על הה דקאמר ולא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה

תוספות ישנים

אין לך עבודה מערב ועד בקר אלא זו בלבד · פי' שיכולו לאחר אותה כל כך ובמנחות פריך הרי אברים ופדרים שכשרין כל הלילה ומשני ליה ובתמיד נשחט (דף נט.) איכא מאן דאמר דלא איירי אלא בעבודת פנים קטרת אבל פסח מאוחר אחר נרות ולדידיה איכא למימר הכי נמי באברים ופדרים: תן לה מידתה · פי' בקונטרס שלעולם יתן חצי לוג שמן שכך שיערו חכמים ואם יותיר יותיר ובתוס' ריב"א כתב שבלילי תמוז היו עושין פתילות עבות ובלילי טבת בינוניות ומיהו לשון תן לה מידתה משמע שלכולם היו פתילות בינוניות וריב"א היה דאמרינן בירושלמי ר' שמואל בר רב יצחק בעי מעתה בתקופת טבת חצי לוג לכל נר ותקופת תמוז חצי לוג לכל נר א"ר יוסי אין מן הדה לית שמע כלום בן ביבאי היה ממונה על הפקיע וממזג את הפתילות ופריך ליה לאלו למורא דעל הפקיע לאו היינו נגדא כדאמר לקמן בפרק שני (דף כג.): נותן מזרחה צפונה · פי' טעונה שתי מתנות שהן ארבע כדתניא באיזהו מקומן (דף נג.) יכול זורק זריקה אחת ת"ל סביב אי סביב יכול יקיפו כחוט ת"ל וזרקו הא כיצד שתי מתנות שהן ארבע ואיכא סביב בקרנות: הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה · ותימה להר"ר אלחנן מאי ס"ד הא בהדיא קתני לקמן בפרק הוציאו לו (דף נג:) והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף י"ל דס"ד דהכי קאמר לא למעלה ממש במשכו של מעלה ולא למטה ממש: כמנגדנא · פי' בקונטרס כמלקה זה שאינו רוצה להכות הארבעים במקום אחד וקשה שאין זה מפורש בשום מקום בהלמוד אבל לא תיקשי מאי אחת למעלה ושבע למטה כיון דזו למטה מזו וי"ל שיש לחלק בין אחת א) לשתים שכאן מגדד גב ידו למעלה וכאן מגדד גב ידו למטה כדאמרינן פרק הוציאו לו (דף נה.) ורבינו הזקן פי' כמנגדנא כמכה אותו שלוקה מוטה על העמוד ומכין אותו שליש מלפניו ושני שלישים מאחוריו נמצא שאצבעותיו למעלה כשמכה מלפניו ואצבעותיו למטה כשמכה מאחוריו והכי נמי כשהזה מלמעלה אצבעותיו למעלה וגב ידו למטה וכשהזה למטה אצבעותיו למטה וכולן היו נוגעות בקרקע ולא כבפורת כדאמרינן בפרק הוציאו לו (שם) וכן פי' בערוך: במצליף · פי' בערוך יודע כמבית למעלה כמתן דמצליף בקונסא: הזה על טהרו כו' · פירש בקונטרס על חציו וא"כ א"א בלא תהא אחת למעלה מחציו והאחרות למטה ורבינו חננאל גרים אינו והא תנן בפרק הוציאו לו (דף נח:) אחר שהזה למעלה [בקרנות] מזבח הזהב חוזר ומזה על טהרו של מזבח ז' פעמים כו' אלמא מדם א' נותן למעלה בקרנות המזבח ולמטה בחציו ועוד גרס בפר"ח והאיכא שיריים שהן למטה אחר שהזה על הקרנות [ומשני] שיריים לא מעכבי ואנן מיירינן במלתא דמעכבא כדם דהיינו עיקר כפרה והאיכא שיריים של דם הפר ושל דם השעיר האיכא כפנים [דאיכא מ"ד] דמעכבי

א) נ"ל לשבע